

Pałac Bagatela – historia

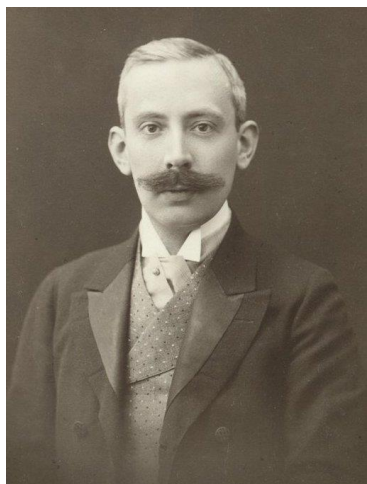
Na północnym skraju doliny Ołobok, pośród lasu stoi dawna rezydencja Radziwiłłów o nazwie Bagatela. W tym miejscu był kiedyś dwór, należący do rodziny Biernackich z Czekanowa. Z tego czasu pochodzi też jego nazwa. Jak wspomina w swoim pamiętniku księżna Elżbieta Radziwiłłówna „Bagatela” pochodzi z czasów, kiedy ojciec żony dziedzica Czekanowa Michała Biernackiego mając zamiar wybudować dwór dla córki i zięcia, stwierdził, że takie przedsięwzięcie to dla niego „bagatela”.

Michał Stanisław
Biernacki (1896)

Pierwotna rezydencja była dworem parterowym, ze środkową częścią dwukondygnacyjną. Budynek usytuowano wykorzystując naturalne warunki leśnej polany, a park sukcesywnie komponowano poprzez nowe nasadzenia. Majątek w rękach rodziny Biernackich był do 1877 roku,

W 1877 roku nabył go książę Ferdynand Radziwiłł herbu Trąby. Zamierzał przebudować dwór na pałac myśliwski. Przebudowę dworu rozpoczęto w 1879 roku, według projektu znanego poznańskiego architekta Zygmunta Gorgolewskiego. Prawdopodobnie zamiar przebudowy objął jedynie przygotowanie projektu, być może zakupienie potrzebnych materiałów i rozpoczęcie prac, ponieważ w 1882 roku odstąpił Ferdynand ks. Radziwiłł majątek w Czekanowie i Bagatelę – Karolowi Radziwiłłowi bratu Elżbiety Radziwiłłówny.

Książę Karol Radziwiłł

Książę Władysław Radziwiłł

Książę Edmund Radziwiłł

Księżna Elżbieta
Radziwiłłówna

Książę Bogusław Adam Radziwiłł

W lipcu 1884 roku do Bagateli, po zakończeniu prac wprowadził się Karol Radziwiłł z synem Władysławem, a później siostra Karola – Elżbieta. W Bagateli, prócz Ello, mieszkał również najmłodszy brat Karola, Bogusław Adam Radziwiłł. Przez pewien czas w pałacyku zamieszkiwał również brat Karola i Elżbiety, Edmund Maria Radziwiłł, wikariusz ostrowskiej parafii św. Stanisława Biskupa.

Bagatela 1912 r.

Pierwsze większe zmiany w parku wykonane zostały jesienią 1891 roku m.in. przed pałacem od strony głównego wjazdu urządzony został owalny gazon, a od strony elewacji ogrodowej powstał niewielki parter kwiatowy, do którego prowadziły schody z cieplarni umieszczonej na tarasie.

Do roku 1906 właścicielem dóbr i mieszkańcem Bagateli był Karol książę Radziwiłł. Po śmierci Karola majątność przejął w 1906 roku jego syn - książę Władysław Jerzy Radziwiłł. W 1908 roku Elżbieta Radziwiłłówna przewiozła do pałacu w Bagateli, z dawnego domu rodziców w Berlinie meble oraz inne elementy wyposażenia wnętrza: przedmioty rzemiosła artystycznego, obrazy, rzeźby oraz słynną kanapę zwaną „słoniem”. W obawie o kradzież czy konfiskatę, zostały powtórnie przewiezione w 1914 roku do Berlina. Władysław w 1909 roku wyposażył dodatkowo wnętrza pałacu w trofea myśliwskie, przywiezione do kraju z jego afrykańskiej wyprawy, w tym głowa słonia.

W czasie I Wojny Światowej „BAGATELA” służyła Władysławowi i jego rodzinie, min. Elżbiecie Radziwiłłównie za miejsce kilkudniowych pobytów, na stałe pałacu doglądał rządcą Mosiński mieszkający w Czekanowie. Park i Pałac do zakończenia I Wojny Światowej pozostał w stanie nie naruszonym.

Według relacji Pani Józefy Szczepańskiej, której rodzice pracowali w pałacu, w okresie II Wojny Światowej stosunki księcia Radziwiłła z władzami okupacyjnymi były poprawne, choć znajdował się on pod obserwacją. Działania wojenne nie przyniosły uszczerbku założeniu pałacowemu. Wojska Niemieckie nie stacjonowały w budynkach majątku, jedynie po bombardowaniu miast niemieckich zakwaterowano w pałacu rodziny ewakuowane z Rzeszy. Były to głównie wielodzietne rodziny, których ojcowie byli na frontach. Ci przymusowi lokatorzy nie spowodowali żadnego uszczerbku dla Pałacu, a w pamięci świadków zapisali się pozytywnie.

Bagatela, wewnątrz pałacu, przy stole siedzą: Władysław Radziwiłł (od lewej) i Władysław Matuszczak, architekt i budowniczy z Ostrowa Wielkopolskiego (przed 1939 r.)

Bagatela, wewnątrz pałacu przed 1939 r.

Po zakończeniu II wojny światowej pałacyk w Bagateli podzielił losy sąsiedniej rodowej ordynacji Radziwiłłów w Przygodzicach i podobnych im majątków w Polsce i na mocy Dekretu PKWN o reformie rolnej z 1944 roku został znacjonalizowany przez władze komunistyczne. Początkowo opuszczony pałac przeznaczony został na mieszkania lokatorskie m.in. dla byłej służby dworskiej, a następnie przejęły przez Lasy Państwowe, które urządziły w nim pomieszczenia biurowe Nadleśnictwa przeniesionego z Lewkowa oraz mieszkania służbowe dla swoich pracowników.

W 1947 roku wybuchł pożar – spalona zostaje kondygnacja mansardowego poddasza. Pożar zaczął się w pomieszczeniach zlokalizowanych w nad głównym wejściem gdzie wówczas znajdowały się mieszkania służbowe pracowników Nadleśnictwa. Po pożarze wprowadzono liczne zmiany wewnątrz obiektu, zmieniając tym samym układ przestrzenny wnętrza. Wymieniono dach mansardowy na dwuspadowy, zmieniając w ten sposób bryłę obiektu. Nad ryzalitem wejściowym wzniesiono trójkątny szczyt o nieproporcjonalnych do bryły obiektu wymiarach. Zmiany nastąpiły również w otoczeniu pałacu.

Od Lasów Państwowych w 1985 roku pałac wraz z niewielkim obszarem parku kupili bracia Józef Władysław Gdula, którzy byli jego właścicielami do końca 1999 roku.

Urszula, Józef (z prawej) i Władysław Gdulowie zawsze chętnie witają gości w swoich progach. W lewym rogu najcenniejsze z łowieckich trofeów księcia Radziwiła.

Fot. ZIEMIA KALISKA nr 26/28 z 5 IV 1996 r.

W 2000 roku nowy właściciel Lech Dworaczyński przystąpił do gruntownego remontu pałacu, przywracając mu pierwotny wygląd. Obecnie pałac jest własnością prywatną i znajduje się tam Centrum Konferencyjno-Szkoleniowe.

www.galeriawielkopolska.info

Bagatela - pałac zimą widok z góry

Bagatela - pałac

Bagatela - pałac

Bagatela - brama

Dąb Bratek

W pobliżu pałacu rośnie pomnikowy dąb o imieniu „Bratek” zrośnięty z trzech pni o obwodzie 750 cm i wysokości 28 metrów liczący około 200 lat, a więc z czasów Biernackich i „pamiętający” początki Bagateli. W pobliżu znajdują się również trzy głazy narzutowe, w tym jeden pomnikowy.

Głazy narzutowe

Bibliografia:

- J. Pietrzak, A. Gibasiewicz -*Dziedzice, dwory, pałace*, Poznań - Ostrów Wlkp. 2013
D. Kubiak, *W cieniu wielkiego słońca* -[w:] ZIEMIA KALISKA nr 26/28 z 5 IV 1996, s.23
W. Gibasiewicz, *Pałacyk w Bagateli* - [w:] Gazeta Ostrowska nr 36 z 12 IX 1993 s. 9
S. Małyszko, *Majątki wielkopolskie, t. III Powiat Ostrowski*, Szreniawa 1996

Źródła internetowe:

- <http://www.naszlaku.com/bagatela/> [dostęp: 10 marca 2021]
<http://www.galeriawielkopolska.info> [dostęp: 10 marca 2021]
<http://www.bagatela.com.pl> [dostęp: 17 marca 2021]